

jišťovacím podmínkám, jim známým, podrobuji, jednali proti žalující pojišťovně na vlastní vrub a nebezpečství.

Čís. 10251.

Odvolací návrh na změnu rozsudku zahrnuje v sobě též návrh na zrušení rozsudku, uznal-li odvolací soud opodstatněným odvolací důvod nesprávného právního posouzení, avšak dosavadní výsledky řízení nedostačují k rozhodnutí sporu.

Sprostředkovatelská smlouva.

Měla-li býti provise vyplacena ze zapravené kupní ceny, nemůže sprostředkovatel přijíti o provisi, třeba nebyla kupní cena zaplacená, nedošlo-li ke splnění kupní smlouvy z viny zjednatel (prodatele); nemá však nárok na provisi, nedošlo-li ke splnění smlouvy z jeho viny pokud se týče osoby, jež spolu s ním byla pověřena provedením smlouvy.

Sprostředkovatel nemůže, nebyla-li smlouva splněna, žádati větší odměnu, než by byl mohl žádati podle úmluvy, kdyby byla smlouva splněna.

(Rozh. ze dne 23. října 1930, R II 152/30).

Žalobce domáhal se na žalovaném zaplacení provise za sprostředkování prodeje dříví. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl. Důvody: Z písemného ujednání ze dne 11. května 1927 odvolací soud zjistil: 1. že žalovaný zmocnil žalobce a přísežného sensála dřevařské bursy v Brně B-a k bursovnímu prodeji dříví, 2. že byly přesně stanoveny podmínky tohoto bursovního prodeje, nejen ve příčině předmětu zamýšleného prodeje, nýbrž i ve příčině provise. Soud první stolice z výsledku svědka Karla Sch-a zjistil, že svědek koupil dřevo prostřednictvím sensála B-a, avšak zboží od žalovaného nepřevzal, poněvadž to nebylo zboží, »jak běží od pily« ve smyslu bursovních zvyklostí, nýbrž zboží méněcennější; vyrovnali se však mimosoudně a žalovaný musil Sch-ovi vrátiti závdavek 20.000 Kč a kromě toho zaplatiti odškodné. Soud první stolice z této výpovědi a z písemného ujednání dovozuje, že provise byla smluvna jen pro případ, bude-li žalobcova sprostředkovatelská činnost míti úspěch, což v ujednání jest prý jasně vyjádřeno slovy: »nach Bezahlung der Ware rückzuzahlen«. Ke kupu (správně k realizaci ujednaného prodeje) však vůbec nedošlo; z povahy smlouvy sprostředkovatelské soud první stolice dovozuje, že risiko, úspěch a neúspěch postihuje zprostředkovatele a že ztroskotání kupu v souzeném případě nezavinily okolnosti v osobě žalovaného. Pro tento závěr nemá však soud první stolice skutková zjištění. Odvolatel tvrdí, že žalovaný zavinil, že ujednaná smlouva o prodeji dřeva nebyla uskutečněna. Nárok žalobcův prý vznikl z uzavření hotové obchodní smlouvy; žalovaný zaplatil storno, čímž prý doznal, že z jeho zavinění k obchodu nedošlo, a proto musí nésti i další následky, zaplatiti žalobci odměnu za jeho obchodní činnost

při ujednání kupní smlouvy. Splatnost odměny podle odvolatelova názoru nastala, jakmile se žalovaný dohodl s kupující stranou o zaplacení odškodného. Ke správnému rozřešení souzeného případu jest míti na zřeteli tyto právní předpoklady: Činnost, k níž se sprostředkovatel zavazuje, jest buď širší neb užší; záleží na úmluvě, na skutkových okolnostech, po případě i na obchodních zvyklostech, jsou-li tu podmínky čl. 272 čís. 4 obch. zák. (Žalobce tvrdí, že jest komisionářem z povolání.) Hlavní činnost sprostředkovatele směřuje k tomu, by vyhledal příležitost k ujednání obchodu, by vypátral a označil svému mandantovi osoby, jež jsou ochotny ujednati smlouvu. Při vyjednávání smlouvy samé sprostředkovatel není zpravidla činný, leda, že by to bylo výslovně umluveno. Za sprostředkování přísluší dohodci provise, která musí býti stanovena předem, není-li zvláštních zákonných ustanovení. Povinnost k zaplacení provise zpravidla nastává, byl-li zamýšlený obchod ujednán, a to v zákonné formě, je-li předepsána. Bylo-li však ujednané smlouvě odporováno nebo stal-li se obchod pro vady věci bezúčinným nebo ujednaly-li strany zrušení uzavřené smlouvy, jest v nauce i v praxi spor o to, zda je příkazovatel povinen k výplatě dohodného, předpokládajíc, že nebylo nic jiného umluveno (Dernburg: Mäklervertrag, österr. Zentralblatt für die jurist. Praxis 1907 jest proti výplatě dohodného). Dalším předpokladem pro nárok na dohodné však jest, že si dohodce počínal poctivě (mit Sorgfalt und Treue). Totéž platí i o zmocněnci, který smlouvu trhovou ujednává. Nesmí se totiž přehlížeti, že se písemné dojednání ze dne 11. května 1927 o prodeji dříví i o provisi stalo nejen se žalobcem, nýbrž současně i s B-em a že tedy vyplacení provise bylo slíbeno nejen za sprostředkování, nýbrž i za ujednání smlouvy trhově. Soud první stolice připustil, avšak neprovedl důkazy o tom, a) že zboží bylo prodáno za jiných podmínek, než zní smlouva ze dne 11. května 1927, b) že bylo prodáno jiné zboží, než bylo shlednuto. Soud první stolice se neobíral otázkou, v čem záležela činnost žalobcova a zda tato činnost byla poctivá, s druhé strany nezjistil, zda k obchodu nedošlo zaviněním žalovaného a zda nemá na tom podíl i žalobce. Jest tu tedy neúplnost skutkového stavu, která má částečně původ v odchylném právním nazírání na věc. Byl proto rozsudek první stolice podle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. zrušen a, ježto jde o urychlení a o úsporu nákladů, byla věc odkázána k vyřízení soudu první stolice, současně však byla právní moc vyhražena (§ 527, druhý odstavec, c. ř. s.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu.

D ů v o d y:

Nelze přisvědčiti mínění žalovaného, že odvolací soud nebyl oprávněn rozsudek soudu první stolice zrušiti, poněvadž odvolací návrh zněl jen na změnu rozsudku. Odvolací návrh na změnu rozsudku zahrnuje v sobě též návrh na zrušení rozsudku, uznal-li odvolací soud opodstatněným odvolací důvod nesprávného právního posouzení, avšak dosavadní vý-

sledky řízení nedostačují k rozhodnutí sporu. Právní názor soudu první stolice, že žalobce nemá nárok na provisi již proto, že kupitel zboží nepřevzal a že žalovaný mu musel vrátiti závdavek a zaplatiti odškodné, nemůže obstáti. Předpokladem žalobcova nároku na odměnu bylo ovšem, že dojde k prodeji zboží, jehož prodej byl žalobci a Josefu B-ovi přikázán. Není sporné, že k prodeji došlo. Avšak dalším předpokladem žalobcova nároku bylo, že kupitel zaplatí kupní cenu, neboť podle úmluvy měla provise býti zaplacená ze zapravené kupní ceny. Jde tedy především o to, koho stíhají následky nesplnění kupní smlouvy. Ano k zaplacení kupní ceny nedošlo, protože žalovaný svou vinou neplnil podle smlouvy, nemohl by tím žalobce přijíti o mzdu za svou námahu. S druhé strany neměl by žalobce nárok na provisi, kdyby jeho vinou nebo vinou sensála B-a, kterému bylo společně s ním svěřeno provedení prodeje, nebylo došlo k splnění smlouvy. To právě žalovaný namítal, neboť tvrdil, že B. prodal zboží za jiných podmínek, než byly stanoveny ve smlouvě ze dne 11. května 1927, a že bylo prodáno jiné zboží, než které bylo shlédnuto. Vina žalovaného na nesplnění smlouvy není, jak míní žalobce, dokázána již tím, že zapravil kupiteli odškodné, poněvadž mu nemohl dodati podle smlouvy, neboť předpokladem viny žalovaného by bylo, by B. prodal dříví podle příkazu, kdežto žalovaný takovéto dříví nedodal. S druhé strany nelze však ani žalovanému dáti za pravdu v tom, že žalobci nepřísluší provise, poněvadž podle zjištění prvního soudu kupitel Sch. zboží nepřevzal, ježto to nebylo zboží, jak běží od pily ve smyslu bursovních zvyklostí, neboť z toho plyne zase jen, že žalovaný nedodal podle smlouvy, nikoliv však, že žalobce neprodal podle příkazu. Odvolací soud pokládá proto právem za důležité zjištění, zda B. prodal zboží za jiných podmínek, než mu bylo přikázáno, a zda bylo prodáno jiné zboží, než bylo shlédnuto. Soud první stolice zjistil sice »pro úplnost« podle seznání žalovaného, že B. prodal firmě Sch. dříví jako »rein« a »halbrein«, nikoliv »sägefallend«, ale toto zjištění pokládá odvolací soud patrně za vadné (nebyl proveden nabídnutý důkaz závěrečným listem, po případě i znalci a nebylo přihlíženo k celé výpovědi svědka Sch-a a žalovaného). Odvolací soud žádá ještě další zjištění, v čem záležela činnost žalobcova a zda tato činnost byla poctivá. K tomu se připomíná, že, ano provedení prodeje bylo svěřeno žalobci a Josefu B-ovi společně, nezáleží na tom, či činností, zda toho či onoho došlo ke smlouvě, a že za porušení příkazu ručí oba, i když příkaz byl porušen jen jedním z nich. Stěžovatel dále ještě namítá, že bylo žalobu zamítnouti již proto, že podle zjištění prvního soudu měla žalobcova odměna záležeti v cenovém rozdílu mezi limitovanými cenami podle ujednání a dosaženými cenami vyššími, kdežto žalobce žádá 2% z kupní ceny. O tom, jaká provise přísluší jednateli, rozhoduje ovšem především úmluva stran. Žalobce by nemohl žádati odměnu větší, než byla umluvena pro případ splnění smlouvy, neboť nemůže býti lépe na tom, když žalovaný smlouvu nesplnil, než by byl býval, kdyby žalovaný byl smlouvu splnil. Nelze tedy přisvědčiti názoru žalobce, že mu přísluší alespoň 2% z kupní ceny jako obchodnímu jednateli za jeho sprostřed-

kovatelskou činnost i tehdy, kdyby rozdíl cen, který podle úmluvy měl býti jeho odměnou, byl menší než 2% z kupní ceny. To však není důvodem k zamítnutí žaloby. Zjistí-li soud ostatní předpoklady žalobcova nároku, bude jeho povinností, by podle § 182 c. ř. s. působil k tomu, by bylo udáno, kolik činila cena zboží v ujednání ze dne 11. května 1927. Podle toho bude pak lze vypočítati, kolik činí rozdíl cen, neboť, kolik činila cena kupní, není mezi stranami sporné.

Čís. 10252.

Exekuční titul pozbývá po uplynutí lhůty § 575, třetí odstavec, c. ř. s. účinnosti jen, když oprávněný ve lhůtě o exekuci nežádal, ač tak učiniti mohl. Lhůta § 575, třetí odstavec, c. ř. s. započíná teprve dnem, kdy usnesení povolující výpověď nabylo právní moci.

(Rozh. ze dne 23. října 1930, R II 367/30.)

Na základě usnesení soudu ze dne 28. června 1930, jímž bylo dlužníku nařízeno vykliditi byt do 30. června 1930, navrhl vypovídatel dne 19. července 1930 povolení exekuce vyklizením. Soud prvního stolu exekuci povolil, rekursní soud exekuční návrh zamítl. Důvody: Usnesením soudu ze dne 28. června 1930 bylo nařízeno povinné straně, by vyklidila byt do 30. června 1930. Podle ustanovení § 575 třetí odstavec pozbudou soudní a mimosoudní výpověď, jakož i příkaz k odevzdání nebo k převzetí najatého nebo pachtovního předmětu, platnosti, nebude-li ve čtrnácti dnech, co nastala doba určená v těchto příkazech nebo v rozsudku pro vyklizení nebo převzetí najatého nebo pachtovního předmětu, navržena exekuce k vyklizení nebo k převzetí. Jak přípisem soudu jest zjištěno, podala vymáhající strana exekuční žádost o vyklizení teprve dne 19. července 1930, tedy po uplynutí řečené čtrnáctidenní lhůty, takže usnesení okresního soudu ze dne 28. června 1930, jímž stanovena lhůta k vyklizení do 30. června 1930, pozbylo jako exekuční titul platnosti a bylo tedy následkem toho rozhodnuto, jak svrchu uvedeno. K tomu se podotýká, že rekurs povinné strany jest oprávněn, třebaže jí usnesení povolující vnucené vyklizení formálně doručeno nebylo, neboť přípisem výkonného orgánu okresního soudu ze dne 31. července 1930 byla uvědoměna o tom, že vnucené vyklizení najatého bytu bylo k návrhu vymáhající strany soudem povoleno a že bude dne 4. srpna 1930 provedeno.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Ustanovení § 575 třetí odstavec c. ř. s. lze vykládati jen v ten smysl, že exekuční titul pozbývá po uplynutí lhůty platnosti jen, když oprávněná strana ve lhůtě o exekuci nežádala, ač tak učiniti mohla (srovnej sb. n. s. čís. 135, 1988). O exekuci mohla však vypovídatící strana